

ЗАТВЕРДЖУЮ
Президент
ЗВО «МНТУ»

Владислав БУГАЙ

«08» вересня 2022 року

Ухвалено рішенням Вченої ради
ЗВО «МНТУ»
від « 08 » вересня 2022 року
протокол № 01/2223

Голова Вченої ради

Вероніка ХУДОЛЕЙ

« 08 » вересня 2022 року

Ухвалено рішенням Педагогічної Ради
Фахового коледжу ЗВО «МНТУ»
від « 25 » серпня 2022 року
протокол № 1

Голова Педагогічної ради

Надія ГЛУШКО

« 25 » серпня 2022 року

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

(введено в дію з 08.09.2022р. 2022 р. наказ від 08.09. 2022 р. № 75-102)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про запобігання та протидії булінгу (цькуванню) (далі - Положення) Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» (далі — Університет, ЗВО «МНТУ») та Фахового коледжу Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» (далі — Коледж, ЗВО «МНТУ») є внутрішнім нормативно-правовим документом, що визначає мету та завдання діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню), основні поняття, механізм реагування та застосування засобів вихованого впливу на випадки булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ».

1.2. Положення розроблено на підставі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», Наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання реагування на випадки булінгу, (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», статуту ЗВО «МНТУ», інших локальних документів Коледжу/ Університету.

1.3. Метою діяльності із запобігання та протидії булінгу є: виявлення випадків булінгу, вирішення конфліктних ситуацій, усунення потенційних ризиків та визначення шляхів протидії подальшому виникненню випадків булінгу в ЗВО «МНТУ».

1.4. Завдання діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в ЗВО «МНТУ» є:

- створення в безпечного середовища, вільного від будь-яких проявів насильства, таких як фізична та психологічна безпека, гендерна, расова та соціальна рівність тощо;
- ознайомлення здобувачів освіти, співробітників ЗВО «МНТУ» з поняттям булінгу та способами врегулювання конфліктних ситуацій;
- впровадження толерантних форм спілкування, конструктивного вирішення конфлікту;
- підвищення рівня культури спілкування та взаємодії здобувачів освіти та співробітників ЗВО «МНТУ»;
- популяризація діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькування), заохочення учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькуванню).

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ПЕРЕЛІК ОЗНАК, ПРОЯВІВ ТА ФОРМ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

2.1. У цьому Положенні використовуються так і терміни:

булінг (цькування) — соціальна взаємодія, через яку одна людина (іноді кілька) зазнають нападів іншої (іноді кількох) майже щодня впродовж тривалого періоду (декількох місяців), що викликає у жертви стан безпорадності, три воги; **сторони булінгу (цькування)** – це безпосередні учасники випадку кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності), однією зі сторін випадку булінгу (цькування) обов'язково є малолітня чи неповнолітня особа;

конфлікт — особливий вид взаємодії, в основі якого лежать протилежні і

несумісні цілі, інтереси, типи поведінки людей та соціальних груп, які супроводжуються негативними психологічними проявами;

конфліктна ситуація — ситуація, яка об'єктивно містить явні передумови для конфлікту, що провокує ворожі дії, конфлікт;

регулювання конфлікту — це вид діяльності суб'єкта управління, спрямований на послаблення та обмеження конфлікту, забезпечення його розвитку до вирішення: визнання реальності конфлікту конфліктуючими сторонами; легітимізація конфлікту (досягнення угоди між конфліктуючими сторонами стосовно дотримання встановлених норм і правил конфліктної взаємодії); інституалізація конфлікту (створення відповідних органів, робочих груп для регулювання конфліктної взаємодії);

кривдник (булер) — учасник освітнього процесу, в тому числі неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;

потерпілий (жертва булінгу) — учасник освітнього процесу, в тому числі неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);

спостерігачі — свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);

наслідок булінгу (цькування) — фізична, психологічна, матеріальна шкода, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або соціальна ізоляція потерпілого.

2.2. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
- інші правопорушення насильницького характеру.

2.3. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в зовнішньому середовищі, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;

- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

2.4. **Форми булінгу (цькування):**

- фізичне насильство – умисне штовхання, зачіпання, підніжки, удари, стусани, побої та інші дії, які завдають біль і тілесні ушкодження;
- психологічне насильство – форма насильства, що включає образи, поширення неправдивих чуток, ізоляція, ігнорування, бойкот, відмова від спілкування, погрози, маніпуляція, шантаж тощо;
- економічне насильство – форма насильства, що включає дрібні крадіжки, пошкодження або знищення особистих речей, вимагання грошей, їжі тощо;
- сексуальне насильство – форма насильства, що включає образливі жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток, обмацування сексуального (інтимного) характеру, сексуальні домагання тощо;
- кібербулінг – булінг (цькування), який вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій (фото, відео і аудіо фіксація).

3. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТНИМ СИТУАЦІЯМ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

3.1. З метою попередження булінгу, конфліктних ситуацій, запобігання дискримінації та сексуальних домагань заборонено у висловлюваннях під час освітнього процесу, в онлайн і друкованих

матеріалах:

- вживати вислови, які містять образливі, принизливі твердження щодо осіб на підставі статі, зовнішності, одягу, сексуальної орієнтації тощо;

3.1.1. дії, наслідком яких є пониження людської гідності за певними ознаками або створення стосовно особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери;

3.1.2. вживати вислови, що містять образи, погрози чи заклики до насильства щодо певної особи чи груп на підставі раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мови або інших ознак.

3.2. У разі порушення вищезазначених положень щодо запобігання конфліктним ситуаціям та протидії булінгу, адміністрація ЗВО «МНТУ» має право вжити адміністративні заходи.

3.3. До булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ» належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщеннях ЗВО «МНТУ», на прилеглих територіях та (або) за межами ЗВО «МНТУ» під час заходів, що організовуються ЗВО «МНТУ», в тому числі дорогою до (із) ЗВО «МНТУ».

4. СУБ'ЄКТИ ТА ПІДСТАВИ РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

4.1. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ» (далі - суб'єкти реагування) є директор Коледжу/ректор Університету, заступник директора Коледжу/ проректор Університету за розподілом обов'язків, голови циклових комісій Коледжу/ завідувачі кафедр Університету, органи студентського самоврядування, комісія з розгляду та реагування на випадки булінгу (цькування) (далі – Комісія), яка затверджується наказом директора Коледжу/ президента Університету.

4.2. Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ» діють в межах повноважень, передбачених їхніми посадовими обов'язками законодавством України та цим Положенням.

4.3. Суб'єкти реагування здійснюють заходи, спрямовані на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в ЗВО «МНТУ» згідно з Планом заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню).

4.4. Педагогічні працівники Коледжу/ науково-педагогічні Університету та інші працівники ЗВО «МНТУ» у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити директора Коледжу/ ректора Університету та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

4.5. Директор/ Ректор у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- ініціює засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення, здійснює контроль за виконанням рішень Комісії;
- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

5. ПОДАННЯ ЗАЯВ АБО ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

5.1. Педагогічні/ науково-педагогічні та інші працівники ЗВО «МНТУ» у разі, якщо вони виявляють конфліктну ситуацію або булінг (цькування), зобов'язані вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;

5.2. У разі виявлення конфліктної ситуації або булінгу (цькування) здобувачу освіти або співробітнику університету можуть повідомити в усній та (або) письмовій формі директора Коледжу/ ректора Університету або написати на «Скриньку довіри», що розміщена на сайті Коледжу/ Університету.

5.3. Директор Коледжу/ ректор Університету розглядає звернення та ініціює засідання Комісії не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення для з'ясування всіх обставин.

6. СКЛАД КОМІСІЇ ТА ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

6.1. Діяльність Комісії здійснюється на принципах законності, дотримання прав і свобод людини, неупередженості, конфіденційності, з дотриманням вимог Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

6.2. Комісія виконує обов'язки на постійній основі. Зміни у складі комісії затверджуються відповідним наказом директора Коледжу/ ректора Університету.

6.3. Формою роботи Комісії є засідання. Засідання скликаються за потребою – у разі надходження заяв (повідомлень) про випадки булінгу (цькування). Дату, час і місце проведення засідання визначає голова Комісії. Засідання є правоможним у разі участі в ньому не менше двох третин її складу.

До складу Комісії з розгляду випадків входять:

- голова Комісії (проректор за розподілом обов'язків);
- заступник голови Комісії;
- секретар Комісії;
- члени Комісії (не менше 5 осіб).

До роботи Комісії залучаються представники відповідних структурних підрозділів, психологічної служби, органів студентського самоврядування.

До участі в засіданні Комісії за згодою залучаються батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування),

а також можуть залучатися сторони булінгу (цькування). Комісія у разі розгляду випадку булінгу (цькування):

- з'ясовує причини та наслідки випадку булінгу (цькування);
- вживає заходів для усунення причин булінгу (цькування);
- приймає рішення щодо застосування засобів вихованого впливу на кривдника (булера);
- вирішує питання забезпечення психологічної підтримки та можливості захисту потерпілої сторони (жертви) від подальших випадків булінгу (цькування);
- повідомляє службу у справах дітей, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування) та вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

6.4. Завдання комісії:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), у тому числі пояснень сторін булінгу (цькування), батьків або інших законних представників малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування), висновків психолога (за наявності), експертних висновків (за наявності), інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо), а також іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;
- розгляд та аналіз зібраних матеріалів, прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві. У разі прийняття рішення про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, тобто, підтверджують випадок булінгу (цькування), комісія здійснює:
  - оцінку потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг;
  - визначення причини булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;
  - визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у спільноті, де стався випадок булінгу (цькування);
  - надання рекомендацій для науково-педагогічних (педагогічних) працівників університету щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками;
  - надання рекомендацій для батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

6.5. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні Комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови Комісії є вирішальним.

6.6. Строк розгляду Комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ» та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення.

7. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ПЛИВУ

7.1. Заходи виховного впливу - заходи, які застосовуються під час освітнього процесу щодо сторін конфлікту або булінгу (цькування) та забезпечують корекцію їхньої поведінки, зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках.

7.2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в ЗВО «МНТУ» ґрунтується на принципах недискримінації та рівності, партнерства та підтримки, особистісно-орієнтованого підходу до кожного учасника освітнього процесу, розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу та здійснюється систематично в процесі роботи Коледжу / Університету, органів студентського самоврядування.

7.3. Заходи виховного впливу до сторін конфлікту або булінгу (цькування) в ЗВО «МНТУ» застосовуються з метою:

- відновлення та нормалізації відносин між сторонами конфлікту або булінгу (цькування) після відповідного випадку;
- недопущення повторення випадку конфлікту або булінгу (цькування) між сторонами конфлікту або булінгу (цькування);
- загальної превенції випадків конфлікту або булінгу (цькування) у ЗВО «МНТУ».

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Положення про запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в ЗВО «МНТУ» є локальним нормативно-правовим актом, що перебуває у вільному доступі для здобувачів освіти, співробітників ЗВО «МНТУ» та всіх зацікавлених осіб.

7.2. Положення ухвалюється рішенням Педагогічної ради Коледжу/Вченої ради Університету та вводиться в дію наказом президента ЗВО «МНТУ».

7.3. Зміни та доповнення до Положення можуть бути внесені за рішенням Педагогічної ради Коледжу/Вченої ради Університету.